

AUSCHWITZETIK HARATAGO

EUROPAKO XX. MENDEKO MASA-INDARKERIAREN SALBUESPENA ETA JARRAITUTASUNA

KMKElkarrizketak
Diálogos**KMK**

MÁS ALLÁ DE AUSCHWITZ **AUSCHWITZETIK HARATAGO**

EDURNE PORTELA

«Auschwitzetik Haratago» zikloko hitzaldiaren arduraduna

Auschwitzetik haratago: Europako XX. mendeko masa-indarkeriaren salbuespena eta jarraitutasuna / Edurne Portela.

Ruth Klüger Vienan jaio zen 1931. urtean, familia judutar batean. 11 urteekin, bere amarekin batera deportatu zuten Theresienstadtera, gero Auschwitz-Birkenaura eta, 1945. urtean tropa aliatuak lurralde nazien sartu zirenean, Christianstadtera. 1992. urtean, Seguir viviendo liburu bikaina argitaratu zuen bere sakontasun eta aberastasuna direla eta, Primo Leviren Auschwitz-eko triologiaren ildotik. Hark bezala, Klügerrek gogoeta egiten du esperientziaren salbuespenari buruz, komunikatzeko premiari buruz, ezintasunari buruz (deserotasuna barne) entzulearen aurpegian islatzen den ulertezinatasunari buruz. Seguir viviendoren bigarren kapitulua horrela hasten da: «Egun ere, merkantzia trenak ikusi, eta oilo-ipurdia jartzen zait. Ohikoa da ganadu bagoiei buruz hitz egitea, baina animaliak ere ez dira normalean horrela garraiatzen, eta garraiatzen dituztenean ere, ez lukete horrela izan behar. Animalien aurkako tratu txarra al da gizakiaren eta animalien arteko harreman bakarra animaliak bezala tratatu gintuztela esaten dugunean, hau da, ganadu bagoietan sartu gintuztela esaten dugunean?». Klüger bere «bidaia luzea» deskribatzen du: pilaketa, beroa, usaina, ikara, lekualdaketa inoiz amaituko ez den sentsazioa. Hiru orrialde xehetasunez beteak, mingarriak. Iragan traumatiko baten oroitzapenetik salto egiten du iragan hurbilago batera eta anekdota bat kontatzen du: lagun arteko bilera batean bizi dituzten egoera larriei buruz hitz egiten hasten dira, hala nola igogailu batean itxita egotea, tunel luze batean. Klügerrek bere deportazioaren esperientzia kontatzea pentsatzen du, baina bere buruari zera esaten dio: «Istorioren horrek elkarrizketa geldiaraziko luke, mugak horrenbeste gaindituko lituzke ezen nik bakarrik hitz egingo bainuke, eta besteak, nahasiak edo kezkatuak, isilik geratuko lirake, isilik nire esperientzia dela eta. Orduan, deportatua izan aurreko bonbardaketaren esperientzia kontatzea erabakitzen du. Izan ere, gainerakoek izan zezaketen istoriotik hurbilago dagoela uste du, istorio onargarria. Klügerrek lagereko muturreko esperientziak partekatu ahal izateko –ganadu tren batean jasan zuen deportazioa barne– solasaldirako gunek bat bilatzeko premiari buruz egiten du gogoeta. «Ideiak ez baitira bururatzen konparaziorik egin ezean, eta dena esaldi hutsez betetako zirkulu alfer batean geratzen da, oroitzapenezko hitzaldi gehienetan eta abarretan gertatzen den bezala. Espazio murriztu batean itxita dauden eta sekulako ikara pasa duten pertsonen zubi bat dute deskribatu dudako garraioa ulertzeko». Bere hitzek hitzaldi sorta horretako edukia inspiratzen dute: «Giza egoerei buruz hausnartzea ezagutzen dugunetik ondorioztatzea baino ez da, ezagutu daitekeenetik, antzekotzat har daitekeenetik. Ezin zaio konparatzeari uko egin.

Auschwitzek aparteko eta paregabeko gertaera gisa duen oihartzun sinbolikoa ezinbestekoa da, baina salbuespenekoa izan arren, Ruth Klügerrek egindako gogoetak gidatzen gaitu eta ezagutza eta aintzatespen, elkarrizketa zein entzute guneak bilatzen ditugu. Hortaz, ulertzen dugu Shoah, Auschwitz bere nukleo errealean eta sinboliko gisa hartuta, muturreko gertakaria izan zela indarkeriazko historia batean, eta indarkeria horiek ez direla ez hasten ez amaitzen iraungitze makineriaren ezbehar horretan. Lageren hondakinen aurrean, gas kamerak eta tximiniak barne, filosofo moralek mantra gisa beren buruari egin zieten galdera –nola gertatu da hori?– mantra errepikakor gisa errepikatu da: XX. mendearan amaieran, Europako bihotzean izandako hilketa masiboengatik; gerra-arma gisa egindako urraketa eta iraungitze genozidarengatik; indarkeria terroristagatik eragindako gizarte baten axolagabetasunagatik; Moriako eremuetan 2020an izan ziren baldintza penagarriengatik; eta Espainiak gaur egun gerran dagoen Mendebaldeko Sahara alde batera uzteagatik. Masen indarkeria burutzeko modu asko daude, baita indarkeria horri aurre egiteko edo hura gainditzeko modu asko ere. Primo Levik 1974ko artikulua batean esan zuen bezala, zeina indarkeria faxistaren jarraitutasunari buruzkoa baitzen zehazki: «Denbora bakoitzak bere faxismoa du: botere-kontzentrazioak herritarri bere borondatea adierazteko eta erabiltzeko aukera eta gaitasuna ukatzen dion lekuetan ikusten dira seinale premonitorioak. Modu askotan iristen gara horretara, ez nahitaez poliziaren beldurraren bidez, baizik eta informazioa ukatuz eta distorsionatuz, justizia apurtuz, hezkuntza geldiaraziz, modu asko eta leunetan zabalduz mundu baten

nostalgia non ordena nagusi baitzen eta pribilegiatu gutxi batzuen segurtasunak atsedean hartzen baitzuen lan behartuetan eta askoren isiltasun behartuen gainean.

Auschwitzek garbi erakutsi zuen indarkeriak zentzua suntsitzen duela eta, aldi berean, beste batzuk sortzen dituela. Indarkeria ulertzeak haren izaera produktibo eta suntsizailera hurbiltzea esan nahi du, mimetikoa eta erreproduktiboa, ulertezina eta, aldi berean, esanahiz betea. Indarkeria gizakiaren berezko zatia da, maitasuna edo haren aurkako erresistent

Biografia

Eduarne Portela Historian lizentziatua (Nafarroako Unibertsitatea), Literatura Hispanikoetan doktorea (University on North Carolina, Chapel Hill, AEB), Lehigh Universityko (Pensilvania) literaturako irakasle titularra izan da 2015era arte. Bertan, irakasle lana humanitateetarako ikerketa zentroko zuzendaritzarekin (Humanities Center) eta beste kudeaketa lanpostuekin uztartu zuen. Ikerketa akademikoaren barruan hainbat artikulua eta entsegu argitaratu zituen: *Displaced Memories*, *The Poetics of Trauma in Argentine Women Writers*. 2016an *El eco de los disparos: Cultura y memoria de la violencia* argitaratu zuen Galaxia Gutenberen. 2017ko irailean Galaxia Guterbergekin batera argitaratu zuen *Mejor la ausencia bere lehenengo eleberria*. *Eleberriak*, Madrilgo liburu denden gremioaren urteko fikzio liburu onenaren 2018ko saria jaso zuen. 2019ko martxoan *Formas de estar lejos (Galaxia Gutenberg)* bere bigarren eleberria argitaratu zuen. José Ovejeroekin batera *Vida y ficción* dokumentala egin zuen 2017. urtean. Idatzizko prentsan eta Cadena Ser irratiaren "Hoy por Hoy" programan parte hartzen du aldizka.

Gomendatutako ikus-entzunezko materiala

Gure aukeraketaz gain, Eduarne Portelaren (eztabaida eta hitzaldien programa diseinatu ditu) gomendioak gehitu ditugu.

Libros y material audiovisual recomendado por EDURNE PORTELLA

Bibliografía

- Adánez, Noelia. *"Vivir el tiempo"*. Bellaterra.
- Barona, Claudia. *"Hijos de la nube: El Sáhara español desde 1958 hasta la debacle"*. Cuadernos de Langre.
- Bárbulo, Tomás. *"La historia prohibida del Sáhara Español"*. Península.
- Boicha, Liman. *"Ritos de Jaima"*. Bubisher.
- Buber-Neuman, Margarete. *"Fänge hos Hitler och Stalin"*. Gaztelaniazko edizioa: "Prisionera de Stalin y Hitler". Galaxia Gutenberg.
- Beimler, Hans. *"Im Mörderlager Dachau"*. Gaztelaniazko edizioa: "En el campo de asesinos de Dachau". ContraEscritura.
- Bendahan, Esther. *"Si te olvidara, Sefarad."*
- ---. *"Desojando alcachofas"*.

- Casanova, Julián. **“Una violencia indómita. El siglo XX europeo”**. Crítica.
- Chacón, Dulce. **“La voz dormida”**. Alfaguara.
- Constante, Mariano. **“Tras Mauthausen”**. Galaxia Gutenberg.
- Delbo, Charlotte, **“Aucun de nous ne reviendra”**. Gaztelaniazko edizioa: “Ninguno de nosotros volverá”. Minúscula.
- Galparsoro, Etxahun, **“Bilbao en Mauthausen: Memorias de supervivencia de un deportado vasco”**. Crítica.
- González Duro, Enrique. **“Las rapadas”**. Siglo XXI.
- Grossman, Vasili. **“Життя і доля”**. Gaztelaniazko edizioa: “Vida y destino”. Galaxia Gutenberg.
- ---. **“Треблинский ад”**. Gaztelaniazko edizioa: “El infierno de Treblinka”. Galaxia Gutenberg.
- Guardia de la, Carmen. **“Las maestras republicanas en el exilio”**. Catarata.
- Harding, Thomas. **“Hanns and Rudolf: The German Jew and the Hunt for the Kommandant of Auschwitz”**. Gaztelaniazko edizioa: “Hanns y Rudolf: El judío alemán y la caza del Kommandant de Auschwitz”. Galaxia Gutenberg.
- Heinrich, Böll, **“Was soll aus dem Jungen bloß werden?”**. Gaztelaniazko edizioa: “Pero ¿qué será de este muchacho?”. Galaxia Gutenberg.
- Koch, Stephen. **“Hitler's Pawn”**. Gaztelaniazko edizioa: “El chivo expiatorio de Hitler”. Galaxia Gutenberg.
- **“Retour à Birkenau”**. Gaztelaniazko edizioa: “Regreso a Birkenau”. Seix Barral.
- Klüger, Ruth, **“Weiter leben”**. Gaztelaniazko edizioa: “Seguir viviendo”. Contraseña.
- • Levi, Primo. **“Se questo è un uomo”**. **“La tregua”**. **“I sommersi e i salvati”**. Gaztelaniazko edizioa: **“Trilogía de Auschwitz” (Si esto es un hombre, La tregua, Los hundidos y los salvados)**.
- Levy-Hass, Hanna. **“Journal de -bergen - Belsen 1944 - 1945”**. Gaztelaniazko edizioa: “Diario de Bergen-Belsen 1944 .1945”. Galaxia Gutenberg.
- Martorell, Miguel. **“El expolio Nazi”**. Galaxia Gutenberg.
- Mbembe, Achille. **“Necropolitics”**. Gaztelaniazko edizioa: “Necropolítica”. Melusina.
- Romeu Alfaro, Fernanda. **“Silencio roto: mujeres contra el franquismo”**. El viejo topo.
- Rheinhardt, Emil Alphons . **“Meine Gefängnisse”**. Gaztelaniazko edizioa: “Mis prisiones”. ContraEscritura.
- Rost, Nico. **“Goethe in Dachau”**. Gaztelaniazko edizioa: “Goethe en Dachau”. ContraEscritura.
- ---. **“Reportajes antifascistas”**. ContraEscritura.
- Roura, Assumpta. **“Un inmenso prostíbulo: mujer y moralidad durante el Franquismo”**. Editorial Base.
- Sanmao. **“Diarios del Sáhara”**. Rata Editorial.
- • San Martín, Pablo y Bolling, Ben. **“Antología de nueva poesía saharauí”**. Espacio Hudson.
- Semprún, Jorge. **“La escritura o la vida”**. Tusquets.
- ---. **“El largo viaje”**. Tusquets.
- Sierra, Verónica. **“Cartas presas”**. Marcial Pons.
- Snyder, Timothy. **“Bloodlands: Europe Between Hitler and Stalin”**. Gaztelaniazko edizioa: “Tierras de sangre: Europa entre Hitler y Stalin”. Galaxia Gutenberg.
- ---. **Black Earth: The Holocaust as History and Warning**. Gaztelaniazko edizioa: Tierra negra: “El Holocausto como historia y advertencia”. Galaxia Gutenberg.
- Traverso, Enzo. **“A ferro e fuoco. La guerra civile europea, 1914-1945”**. Gaztelaniazko edizioa: “A sangre y fuego: De la guerra civil europea (1914-1945)”. Prometeo.
- ---. **“L’histoire comme champ de bataille. Interpréter les violences du XXe siècle”**. Gaztelaniazko edizioa: “La historia como campo de batalla: interpretar las violencias del siglo XX”. Fondo de Cultura Económica, 2012.
- Vinyes, Ricard. **“Irredentas: las presas políticas y sus hijos en las cárceles del franquismo”**. Temas de hoy.
- Wiechert, Ernst. **“Der Totenwald”**. Gaztelaniazko edizioa: “El bosque de los muertos”. ContraEscritura.

Film gomendatuak

- Lanzmann, Claude. **Shoah**.
- Bardem, Javier. **Hijos de las nubes**.
- Domínguez Serén, Eloy. **Hamada**.
- Montes Salguero, **Del olvido a la memoria. Presas de Franco**. (Dokumental hau Youtuben dago eskuragarri: <https://www.youtube.com/watch?v=-4f50kQAVpk>)
- Nelson, Tim Blake. **The Grey Zone** (Gaztelaniazko izenburua: La zona gris).
- Nemes', László. **Son of Saul**. (Gaztelaniazko izenburua: El hijo de Saúl).
- Pawlikowski, Pawel. **Ida**.
- Resnais, Alain. **Night and Fog**.
- Rossellini, Roberto. **Germania, anno zero** (Gaztelaniazko izenburua: Alemania año cero).

Begoña del Teso (Donostia, 1959)

Martuteneko Itzultzaileen Eskolan hizkuntzak ikasi ondoren, zinema- eta antzerki-kritikak egiten hasi nintzen Deian Gipuzkoan (1985). 1994az geroztik zinema-kritiko, elkarrizketatzaile eta erreportari naiz Diario Vasco egunkarian. Berrian ere idazten dut, eta Arratsean eta Amarauna Euskadi Irratia programetan laguntzen dut. KMKn antolatutako genuen Drácularen argitalpenaren mendeurrenari, Zinemaren sorrerari eta Saint Exuperyren Antoinari omenaldia egin zien astea.

Filmak eta solasaldi modernoak aurkezten ditut Donostiako Fantasia eta Beldur Zinearen Astean, Zinema eta Giza Eskubideen Jaialdian, SSIFen, Kornerren (futbola eta kultura) eta Zinebin (Bilbao).

Motorrak ditut gogoko eta Gipuzkoako hainbat negoziotako web orrietan, baita Caritasekoan ere, idazten dut.

Gomendatutako ikus-entzunezko materiala

Gure aukeraketaz gain, **Begoña del Teso** (zinema zikloko proiektzioak hautatu ditu) gomendioak gehitu ditugu.

BEGOÑA DEL TESOk gomendatutako ikus-entzunezko materiala

The great dictator

[>> ficha de trabajo \(el cine y los 30 artículos de la Declaración Universal\)](#)

[>> fitxa de treball \(el cine i els 30 articles de la Declaració Universal\)](#)

[>> ficha de trabajo \(propuestas de Eudalter. "La paz a través de los medios audiovisuales"\)](#)

[>> ficha de trabajo \(propuestas de "Un día de cine"\)](#)

(El gran dictador)

AEB. 1940. 124'

Zuzendaria: Charles Chaplin

Bizargin bat Adenoid Hynkel Tomaniako diktadorearen bikoitza da. Hynkelek antisemitismoa sustatzen du herritarren artean, arreta herrialdearen zailtasun ekonomiko larrietatik urruntzeko, eta,aldi berean, plan militar hedatzaileak prestatzen ditu. Hynke, gatazka batean, bizarginarekin nahasten dute, eta honek diktadorearen nortasuna hartzen du. Hirugarren Reicharen garai gorenean eginga, satira ausarta da, non Chaplinek, lehenengotariko film hitzun batean, totalitarismo politikoak barregarri uzten ditu.

Schindler's list (13)

[>> ficha de trabajo \(el cine y los 30 artículos de la Declaración Universal\)](#)

[>> fitxa de treball \(el cine i els 30 articles de la Declaració Universal\)](#)

[>> fichas de trabajo en Cinema i educació \(enlaces a fichas de distintos autores\)](#)

[>> ficha de trabajo \(propuestas de Profes.net\)](#)

(La lista de Schindler)

AEB. 1993. 195'

Zuzendaria: Steven Spielberg

1.100 bat juduren bizitza salbatzea lortu zuen gizonaren benetako historia, Auschwitzeko kontzentrazio-esparruan erail ez zitaten.

La vita e bela (13)

[>> ficha de trabajo \(el cine y los 30 artículos de la Declaración Universal\)](#)

[>> fitxa de treball \(el cine i els 30 articles de la Declaració Universal\)](#)

[>> fitxa de treball en català \(propostes del Grup IREF\)](#)

[>> ficha de trabajo \(propuestas de Profes.net\)](#)

(La vida es bella)

Italia. 1997. 115'

Zuzendaria: Roberto Begnini

Irudimenak Bigarren Mundu Gerraren Europaren errealtate gogorrean duen indarrari buruzko faibula bat; bertan, Gidok, gizon errugabe batek, bere espiritu izugarria erabili beharko du maite dituen horien bizitzak salbatzeko, kontzentrazio-eremu batean baneratu baitira. Gidok ezinezkoa egingo du semeari sinetsarazteko gertatzen ari den guztia jolas bat baino ez dela.

Hautaketa: Genozidioaz gain, beste gai batzuk; haurren eskubideak

---

Europa, Europa (13)

[>> ficha de trabajo \(el cine y los 30 artículos de la Declaración Universal\)](#)

[>> fitxa de treball \(el cine i els 30 articles de la Declaració Universal\)](#)

Alemania, Frantzia, Polonia. 1990. 115'

Zuzendaria: Agnieszka Holland

Interpreteak: Marco Hofschneider, Julie Delpy, Hanns Zischler, André Wilms, Delphine Forest, Andrzej Mastalerz
Solomon Perelen autobiografian oinarritzen da; izan ere, judutar honek nazien sarraskitik ihes egitea lortu zuen, ario plantak eginez. Solek gazte judutar bat da, eta bere familiarekin bizi da Alemania Nazin. "Kristal apurtuen gauaren" eta arrebaren heriotzaren ondoren, Poloniara ihes egiten dute, han seguruago egongo direla pentsatuz. Familiatik bananduta, Sobietar Batasunak okupatutako zonako umezurtegi batean sartzen dute. Alemaniak Polonian inbaditzen duenean, bizirik irauteko grinak alemaniar plantak egitera bultzatzen du, eta zenbait gorabeheraren ondoren, gerrako heroizat hartuko dute eta gero Hitlerren Gazteen ikastetxe batean sartuko dute.

The Grey Zone (18)

AEB. 2001. 108'

Zuzendaria: Tim Blake Nelson

Auschwitz, 1944: "Sonderkommando" judutarretako batek matxinatze bat antolatu zuen eta erraustegietako bat zati batean suntsitu zuten. Sonderkommandoak bereizita mantentzen ziren presoek taldeak ziren, gas-ganberen eta errausketa-labeen operazioetan derrigortuta lan egiten zutenak, beren bizitzak egun batzuk gehiago luzatzearen truke. Izenburuak, eremu grisa, filmeko pertsonaiek bizi duten anbigüotasun moralaren espazioari egiten dio erreferentzia. Kontakizun gogorra da, sentimentalismoari ezer uzten ez diona, ia dokumental hotza bat.

Hautaketa: Genozidioez gain, beste gai batzuk; tortura, arrazismoa

Son of Saul (18)

(El hijo de Saúl)

Hungaria. 107'. 2015

Zuzendaria: László Nemes

1944, Auschwitz. Saul izeneko preso judutar hungariar batek, "Sonderkommando"etako kide (gas-ganberak hustu eta gorpuak erretzeaz arduratzen dzrenak), haurra bat bizirik aurkitu eta salbatzea erabakitzen du.

Sophie's Choice (14)

(La decisión de Sophie)

AEB. 1982. 157'

Zuzendaria: Alan J. Pakula

1947, Brooklyn. Sophie Poloniako irakasle ospetsu baten alabak Auschwitzeko sarraski-esparruari biziraun zion, baina iraganak zapalduta bizi da.

Elle s'appelait Sarah (7)

(La llave de Sarah)

Frantzia. 2010. 111'

Zuzendaria: Gilles Paquet-Brenner

Tatiana de Rosnayren best-sellerraren adaptazioa. Parisen bizi den kazetari amerikar bati artikulu bat enkargatu diote juduen aurkako errezela baten hirurogeita hamargarren urteurrena dela-eta. Pixkanaka-pixkanaka, 1942. urteko zorigaiztoko gertaerak ezagutuko ditu, besteak beste, Sarahen historia zeinak, bitxia bada ere, senarraren familiarekin zerikusia baitu.

Conspiracy (13)

(La solución final)

AEB. 2001. 96'

Zuzendaria: Frank Pierson

Benetako gertakarietan oinarritua. 1942an, Berlingo gune handi batean, Reinhard Heydrich jeneralak antolatutako bilera bat egiten da. Bertan, juduen arazoari buruzko behin betiko konponbidea lortzen da: 11 milioi judutar gaseatu behar dira kontzentrazio-esparruetan. Bileraren aktak Adolf Eichmann teniente koronelak idatzi zituen, eta akta horietako bat gaur egunera arte iritsi da.

Pijama marradunaz jantzitako mutikoa (13)

[>> fitxa de treball en català \(propostes de "Cinema per a estudiants"\)](#)

(The Boy in the Striped Pyjamas)

Erresuma Batua. 2008. 94'

Zuzendaria: Mark Herman

John Boyneren eleberri homonimoan oinarritua. Bederatzi urteko haurra den Brunoren aita kontzentrazio- eta sarraski-esparru bateko komandantea da. Familia osoa joaten da hara. Brunok, aitaren lana eta benetan gertatzen dena alde batera utzita, Shmuel ezagutzen du, alanbrearen bestaldean bizi den haur judu bat.

La rafle (12)

(La redada)

Frantzia. 2010. 115'

Zuzendaritza: Pétain mariskalaren gobernu

kolaborazionistaren 4.500 gendarmek sarekada erraldoi bat egin zuten Parisen, eta 13.000 judu baino gehiago atxilotu zituzten.

Black Book (18)

(El libro negor)

Holanda. 2006. 135'

Zuzendaria: Paul Verhoeven

Holanda, II. Mundu Gerra. Familia exekutatu ondoren, gazte judu batek bat egin du alemaniarren okupazioaren aurka borrokatzen diren erresistentzia-taldeekin.

2016. 130'

Zuzendaria: Pieter Kuijpers

Andries Riphagenen biografia, holandar kriminala. Mundu Gerran ezkutatu nahi zuten judutarrei xantaia egiten zien eta heriotza askoren errudun izan zen.

Labyrinth of Lies (12)

(Im Labyrinth des Schweigens / La conspiración del silencio)

Alemania. 2014. 122'

Zuzendaria: Giulio Ricciarelli

Fiskal gazte batek jakin du Alemaniako erakunde garrantzitsuak eta gobernuak kide batzuk Bigarren Mundu Gerran nazien krimenak estaltzea helburu duen konspirazio batean sartuta daudela.

The Counterfeiters (12)

(Die Fälscher / Los falsificadores)

Austria. 2007. 98'

Zuzendaria: Stefan Ruzowitzky

Berlin, 1936. Sorowitschi, dirua faltsutzen duen eskrupulurik gabeko judutarri, ez dio kezkatzen inguruan gertatzen ari dena. Atxilotzen dutenean eta nazien kontzentrazio-esparru batera eramaten dutenean, beste faltsutzaile batzuekin lan egin beharko du. Horren truke, haien bizi-baldintzak gainerako presoek baino hobekak dira.

Shoah

Frantzia. 1985. 566'

Zuzendaria: Claude Lanzmann

Holokaustoari buruzko dokumentala, 9 ordu eta erdikoa, artxibo-irudirik eta fikziozko birsorkuntzarik erabili gabe, biktimen eta lekukoaren esperientzien narrazio zehatzarekin bakarrik.

El ángel de Budapest (12)

España. 2011. 120'

Zuzendaria: Luis Oliveros

Egiazko gertakarietan oinarritua Adolf Eichmanek zuzentzen du Hungariako judutarren deportazio masiboa Auschwitzeko sarraski-esparrura. Ángel Sanz-Briz Espainiako Budapest enbaxadakako diplomatikoa zen, eta eskura zituen baliabide guztiak erabili zituen ahalik eta bizitzarik gehien salbatzeko, Espainiara itzultzeko agindu zioten arte.

Budapest, 1944

2012. 113'

Zuzendaria: Margarethe von Trotta

Egiazko gertakarietan oinarritua. Hannah Arendten bizitzaren etapa bat, kazetari gisa Adolf Eichmannen Israelgo epaiketara joan zenean, zeinari II. Mundu Gerran judutarren genozidioa antolatzea leporatzen baitzioten.

The Reader (13)

(El lector)

AEB., Alemania. 2008. 124'

Zuzendaria: Stephen Daldry

Alemanian, II. Mundu Gerraren ondoren, Michael Bergek, hamabost urteko mutilak, Hanna Schmitz ezagutzen du, bera baino zaharragoa, eta harekin harreman afektibo bat ezartzen due denbora batez, desagertzen den arte. Urte batzuk geroago, Michael, zuzenbideko ikaslea jada, ikusten du Hannari gerrako kriminala izatea leporatu diotela, bera ezagutu baino lehen Auschwitzeko kontzentrazio-esparruan zaindaria izan zelako.

Kapo (13)

(Kapò) Italia. 1960. 120'

Zuzendaria: Gillo Pontecorvo

Sarraski esparru nazi batera deportatutako gazte batek bere gurasoak hil egiten direla ikusten du. Bere burua salbatzen du prostituzioan aritzea eta kapo funtzioa betetzea onartzen duelako. Gainerako presoak zaintzea helburu duten preso pribilegiatuak izanik, errukigabeki eta basatiki jardunez.

Concorrenza sleale

(Competencia desleal)

Italia. 2001. 110'

Zuzendaria: Ettore Scola

Jostun dotore baten jabea bezeroak galtzen ari da jostun judu batek egiten dion lehia dela eta. Lehia profesionalak era guztietako estrategia eta trikimailu zikinak eragiten ditu. Hala eta guztiz ere, seme-alaba txikiak eskolara joaten dira elkarrekin, eta seme-alaba nagusiak bikote dira. Egoera hori aldatu egingo da Italiako gobernuak juduen aurkako arraza-legeak onartzean, 1938an.

To Be or Not to Be

(Ser o no ser)

AEB. 1942. 99'

Zuzendaria: Ernst Lubitsch

Varsovia, 1939. Hamletek irudikatzen duen antzerki-konpainia bateko kideek, aldi berean, beren hurrengo lana entseatzeko dute, Alemania naziar buruzko muntaia bat. Alemaniari okupazioari eta antzezle talde baten baliabideei buruzko satira.

The Pianist (13)

(El pianista)

Frantzia, Alemania, Erresuma Batua, Polonia. 2002. 148'

Dirección: Roman Polanski

Jatorri judutarra duen Wladyslaw Szpilman musikari poloniarren memorien egokitapena. Hitlerren tropek Varsovia hartu zuten 1939an, eta judutarren aurkako jazarpenari eta ondorengo deportazioari ekin zioten. Protagonistak miraria egiten du, gurasoak eta anai-arrebak bagoi batean sarraski-esparru batera bidaltzen dituzten bitartean. Ordutik aurrera, hainbat gorabehera izango ditu, judu bat ezkatzea heriotza-zigorrekin zigortutako delitua zen hiri batean babesa aurkitzeko; hiri fantasma hori altruismo heroikoaren eta egoismo zikinenaren artean dago.

The Pawnbroker (14)

(El prestamista)

AEB. 1964. 115'

Zuzendaria: Sidney Lumet

Edgard Lewis Wallant-en eleberrri homonimoan oinarritua. Nazien kontzentrazio-esparruen izuaren ondorioz bizirik atera den judua. Oroitzapen mingarriek inbaditzen dute New Yorkeko mailegu-denda baten ardura duen bitartean.

Swing Kids (13)

(Los rebeldes del swing)

AEB. 1993. 112 min.

Zuzendaria: Tomas Carter

Alemania, 1939. Bigarren Mundu Gerra eztanda egiteko zorian dago. Adolf Hitler-ek norbanakoaren askatasuna ukatzen duen diziplina gogorra ezartzen du. Alemaniako gazte-talde batzuk, pasio politikoaren eta Amerikako swing musikaren askatasun-mezuaren eraginpean, ordena horren aurka egiten dute. "Swing mutilak" izenez ezagutzen ziren, eta ingelesezko eta Amerikako azken moda imitatzen zuten. Dantzak eraginda, gazteen matxinada errugabe gisa hasten dena marea nazien mehatxatzailearen aurkako matxinada politiko arriskutsu bihurtuko da.

Au Revoir Les Enfants

(Adios, muchachos)

Frantzia. 1987. 104'

Zuzendaria: Louis Malle

Frantzia, Alemanian, haur judu bat iristen da ikastetxe batera. Inork ez daki, zuzendariak izan ezik.

Die letzten Tage (7)

(Sophie Scholl: Los últimos días)

Alemania. 2005. 117'

Zuzendaria: Marc Rothemund

Munich, 1943. Hitler Europa suntsitzen ari den bitartean, unibertsitateko gazte talde batek erresistentzia pasiboa baliatzen du naziei eta gerra-makinari aurre egiteko bide eraginkor bakar gisa. Horrela sortzen da "Arrosa zuria", erresistentzia-mugimendu bat, Hirugarren Reich-a erortzea helburu duena. Sophie Scholl da taldeko emakume bakarra.

Casablanca

AEB. 1942. 102'

Zuzendaria: Michael Curtiz

Bigarren Mundu Gerraren ondorioz, Casablanca hirian nazistotik ihes egiten ari ziren toki guztietako jendea dago: iristea erraza zen, baina irtetea ia ezinezkoa, batez ere iheslariaren izena Frantziako agintariak presionatzen zituen Gestapoko zerrendetan agertzen bazen.

La tregua (7)

Italia, Frantzia, Alemania. 1997. 125'

Zuzendaria: Francesco Rosi

Primo Levi-ren izenburu bereko testu autobiografikoa egokitzea. Bere aberriratzeko zail eta istriputsua, Aushwitzeko kontzentrazio-esparrutik askatu ondoren.

Judgment at Nuremberg (18)

(El juicio de Nuremberg (Vencedores o vencidos))

AEB. 1961. 186'

Zuzendaria: Stanley Kramer

Bigarren Mundu Gerra amaitu eta hiru urtera, esterilizazio eta garbiketa etnikoko politiken ardura duten 4 epaile nazi epaituko dituzte Nuremberg-en. AEBetako epaile erretiratu Dan Haywood jaunaren ardura garrantzitsua da nazien sarraskiari eta holokaustoari buruzko epaiketa enblematiko honetan buru izatea.

Nuremberg

(Los juicios de Nuremberg)

Kanada. 2000. 181'

Zuzendaria: Yves Simoneau

Aurrekoaren gai bera.

The Diary of Anne Frank (14)

(El diario de Ana Frank)

AEB. 1959. 180'

Zuzendaria: George Stevens

Egiazko istorioa, Ana Franken egunkarian oinarritua. Amsterdam, 1942ko uztaila. Gestapotik ihes egiteko, Anaren familia Krater jaunaren ganbaran ezkutatu zen. Han beste judutar talde batekin biziko dira: Van Daan familiarekin. Guztia Anaren egunkarian jasoko da, bera, bere ahizpa eta ama Bergen-Belseneko kontzentrazio-esparrura deportatuak eta hilak izan arte.

Nuit et Brouillard (13)

(Noche y niebla)

Frantzia. 1955. 32'

Zuzendaria: Alain Resnais

Dokumentala. Nazien sarraski esparruak askatu eta hamabi urtera, Alain Resnais Auschwitzeko gune basamortuan sartu zen. Grabatzen dituen irudiak artxibo zuri-beltzeko irudiekien tartekatzen dira, 1944koak, infernu horretara joan ziren pertsonen jasan zuten tragedia berreraikiz.

Der neunte Tag (13)

(El noveno día)

Alemania. 2004. 98'

Dirección: Volker Schlöndorff

Benetako gertaeretan oinarrituta, Henri Kremer apaiz katolikoaren historia, Hitlerren lege arrazistak ez jarraitzeagatik kontzentrazio-esparru batean preso egon zena, familiaren eta kontzentrazio-esparruko apaizen heriotza mehatxuarekin derrigorrituta, Luxenburgoko apezpikua nazien erregimenarekin konprometitzeko konbentzitzen ez bazuen.

La mer à l'aube (12)

(Calm at Sea)

Frantzia. 2011. 90'

Zuzendaria: Volker Schlöndorff

Egiazko gertakarietan oinarritua. Alemaniako okupazioan, frantses gazte batek alemaniar ofizial bat hiltzen du. Errepresalia gisa, alemaniarrek 150 frantses exekutatzeko erabakitzen dute, eta, horretarako, gendarmeen lankidetzara eskatzen dute, eta haiek kontrolatutako kontzentrazio-esparruetan konfinatutako komunistak aukeratzen dituzte.

Operation Finale (16)

(Operación final)

AEB. 2018. 122'

Zuzendaria: Chris Weitz

1960an, Mosad-ek Argentinan aurkitu zuen Adolf Eichman, eta operazio bat antolatu zuen hura harrapatu eta Israelera sekretupean eramateko, epaitua izan zedin.

Hangmen Also Die (13)

(Los verdugos también mueren)

AEB. 1943. 131'

Zuzendaria: Fritz Lang

1942an, Reinhard Heydrich, Txekoslovakiako prefektua, Alemaniak okupatua eta deportazioen eta exekuzioen arduraduna, ezinez 'Borreroa', atentatu batean hiltzen da. Alemaniarrek ehunka bahitu hartu eta exekutatzeko hasten dira, atentatuaren arduraduna harrapatzeko herriaren laguntza eskatzeko.

Jojo Rabbit (12)

Zeelanda Berria. 2019. 108'

Zuzendaria: Taika Waititi

Komedia dramatikoak. Jojo Rabbit Betzler Alemaniako haur bakarti bat da, Hitlerren gaztedikoa, eta bere mundua hankaz gora ikusten du Rosie ama gazteak atikoan neska judu bat ezkutatzeko duela ikusten duenean. Bere irudimezko lagun onenaren laguntza bakarrarekin, Adolf Hitler berarekin, Jojo bere nazionalismo itsuari aurre egin beharko dio gerra absurdu baten kontraesanekin.

El pallaso i el Führer (13)

(El payaso y el Führer)

Espainia. 2007. 93'

Zuzendaria: Eduard Cortés

Gerard Vázquez antzerki-muntaian oinarrituta, eta, aldi berean, Bigarren Mundu Gerran Charlie Rivel Kataluniako pailazoak Berlinen nazien erregimenerako egin zituen jardueretan inspiratuta. Lan bikaina artearen eta politikaren arteko harremanei buruz hausnartzeko, muturreko egoeretan dauden pertsonen kontraesanak eta frustrazioak, pailazoaren komikotasuna eta samurtasuna eta holokausto naziaren errealitatea bateratuz.

Amen (13)

Frantzia. 2002. 132'

Zuzendaria: Constantin Costa-Gavras

Zati batean egiazko gertakarietan oinarritua Ziklon B gasa heriotzaren eremuetara hornitzeaz arduratzen den kimikari eta SSetako kide batek, aldi berean, aliatuei, Aita Santuari eta Alemaniako elizako kideei krimen naziak salatzen dizkie, bere bizitza eta bere familiarena arriskuan jarri.

Good (13)

Erresuma Batua. 2008. 96'

Zuzendaria: Vicente Amorim

Nazismoaren ideiekin bat ez datorren literatura-irakasle batek, hainbat presioaren ondorioz, bere ibilbidean gora egiten nola hasten den ikusten du, Nazien Alderdian inskribatzen denean eta juduen aurkako jardueretan laguntzen duenean.

Ida (12)

Polonia. 2013. 80'

Zuzendaria: Pawel Pawlikowski

Polonia, 1960. Ezkongai umezurtz bat moja egiteko zorian dago, eta ikusten du senide bat bizirik duela: amaren ahizpa bat, alabaren kargu egin nahi izan ez zuena. Izebak, epaile desenkantatu eta alkoholikoa, bere ilobari esan dio bere benetako izena Ida Lebenstein dela, judua dela eta bere familiaren destino tragikoa nazien okupazio garaikoa dela.

The Debt (12)

(La deuda)

AEB. 2010. 114'

Zuzendaria: John Madden

1965ean, ekialdeko Berlinen misio sekretu batean, Mossadeko hiru agentek nazien gerrako kriminal garrantzitsu bat harrapatzen dute; mediku ohia, Birkenauko esparruan egin dituen esperimentu ugariengatik ezaguna. Hogeita hamar urte geroago, 1997an, zerbait gertatzen da eta misio haren bertsioa berriro aldatzen zen.

Nirgendwo in Afrika (12)

(En un lugar de África)

Alemania. 2001. 140'

Zuzendaria: Caroline Link

Stefanie Zweig idazlearen autobiografian oinarritua. 1930eko hamarkada. Alemanian jasaten duten jazarpena dela eta, abokatu judu batek emaztearen eta alabaren ihesa antolatzen du, Kenyan berarekin biltzeko. Han, egokitze eta bizirauteko zailtasun handiak izango dituzte.

Una giornata particolare (12)

(Una Jornada Particular)

Italia. 1977. 105'

Zuzendaria: Ettore Scola

1938, Hitlerrek Erroma bisitatzen du. Italia faxistarentzat, festa-eguna da, eta harreran murgiltzen da. Bizilagunen etxe batean, atezaina, Antonietta eta Gabriele baino ez dira geratzen. Azken hori poliziaren beldur da, arrazoi ezezagunen batengatik. Ordu batzuetan, eguneroko bizitzako tristura eta monotoniatik ihes egiten dute.

Hautaketa: Beste herrialde batzuk**Hotel Rwanda** (13)

[>> ficha de trabajo \(el cine y los 30 artículos de la Declaración Universal\)](#)

[>> fitxa de treball \(el cine i els 30 articles de la Declaració Universal\)](#)

[>> ficha de trabajo; apartado "Cultura de la violencia"](#)

[>> ficha de trabajo \(propuestas de "Un día de cine"\)](#)

[>> fitxa de treball en català \(propostes de "Cinema per a estudiants"\)](#)

Erresuma Batua, Italia, Hego Afrika. 2004. 121'

Zuzendaria: Terry George

1994an egin zen Ruandan oraintsuko historiaren sarraskirik handienetako bat, Nazio Batuen eta, oro har, mendebaldeko munduaren axolagabetasunaren aurrean, genozidio alde batera uztea erabaki baitzuen. Filmak itxaropen-tximista txiki bat erreskatatzen du sarraskiaren izuaren artean: Paul Rusesabaginarekin historia, Kigaliko hotel bateko gerentea, ausardia eta astuzia bildu zuena mila errefuxiatu baino gehiago salbatzeko tutsien eta hutuen arteko gerra zibilean.

Shooting dogs (13)

(Disparando a perros)

Erresuma Batua eta Alemania. 2005. 115'

Zuzendaria: Michael Caton-Jones

Benetako gertaeretan oinarritzen da. Curic aita, Ruandan hutuek eragindako hilketetan tutsi asko bizirik atera zituen apaiz katolikoa. Azkenean bera hil zuten. Hil aurretik, hainbat aldiz lagundu eta babestu zuen David Belton, Ruandara gerrara bidaiatu zuen BBCko erreportari bat; erreportaje horiei esker, jende askok ezagutu zituen genozidio haren izugarrikeriak. Geroago, Beltonek Curic aitaren heriotzaren berri izan zuenean, filmaren argumentua idaztea erabaki zuen, gertakariak gertatu ziren leku berberetan filmatuta, eta estra gisa edo postu teknikoetako, Curic aitak salbatutako pertsona batzuek parte hartu zuten.

Lion of the Desert (16)

(El león del desierto)

AEB. 1981. 173'

Zuzendaria: Moustapha Akkad

XX. mendearen lehen erdian, Libia kolonizatu duen Mussoliniren armada faxistak topatzen duen erresistentzia zapaltzen saiatzen da, eta, horretarako, ez du zalantzarik izango mota guztietako basakeriak egiteko, biztanleria zibilaren aurkako erasoak barne. Filma urte askotan debekatuta egon zen Italian.

1900 (18)

Italia, Frantzia, Mendebaldeko Alemania. 1976. 240'

Zuzendaria: Bernardo Bertolucci

Italiako herriaren iraultza soziala eta faxismoaren sorrera kontatzen ditu. Italiako iparraldeko finka batean, egun berean jaio ziren, 1900. urtean, lurjabe baten semea eta langile baten semea. Haien atzetik doa filma, eta haien familiak laurogei urtez adiskidetasunean eta alienazioan, batez ere faxismoaren aurrean duten jarreraren atzetik; izan ere, burgesak modu pasiboan laguntzen du, eta langilea partisoa bihurtzen da.

Bronenosets Potyomkin

(El acorazado Potemkin)

SESB. 1925. 80'

Zuzendaria: Sergei M. Eisenstein

Mutua. Sobietar gobernuaren enkargu baten emaitza, 1905eko lehen saio iraultzaileak ospatzeko. Pelikula Potemkin korazatua tripulazioak egoera txarrean dagoen eta harrak dituen haragia jateari uko egiten dihonean hasten da. Matxinada garatzen da, eta haren buru den Vakulinchulki gazte ofizial batek tiro egiten dio. Goragoko mailako ofizialak destronatu egin dituzte, eta Potemkin Odessara iristen denean, jendea toki guztietatik agertzen da, eta hildako marinelaren arrazoa eta matxinada-ekintzen hasieraren zergatia jakin nahi ditu.

La masseria delle allodole (14)

(El destino de Nunik)

Italia. 2007. 122'

Zuzendaria: Paolo Taviani, Vittorio Taviani

1915. Turkiako hiri txiki batean, Armeniako gutxiengoaren aurkako gerra eta jazarpenak urrutikoak dirudite, militarrek errepresio basatia hasten duten arte. Armeniako Avakian familiaren bitartez, filmak armeniar genozidioa, derrigorrezko deportazioa eta Lehen Mundu Gerran gertatutako milioi eta erdi armeniar zibilen sarraskia kontatzen ditu. Oso gai interesgarria da, zineman gutxi lantzen dena, baina, zalantzarik gabe, hobe izan litekeen eszenaratzea duena.

Ararat (14)

Kanada. 2002. 116'

Zuzendaria: Atom Egoyan

Lehen Mundu Gerran Armeniako herriaren genozidiorako hurbilketa, narrazio-egitura konplexu baten bidez: Raffi, armeniar jatorriko gaztea, eta David, aduanetako funtzionarioa, lehenak garraiatzen duen Armeniari buruzko film batzuen sekretua argitzeko ahaleginean.

The Mission(13)

[>> ficha de trabajo \(propuestas de Eidualter, "Cine y desarrollo. Las relaciones Norte-Sur"\)](#)

[>> fitxa de treball en català \(propostes de Cinescola\)](#)

(La Misión)

Erresuma Batua. 1986. 126'

Zuzendaria: Roland Joffé

XVIII. mendean, inperio kolonialista handiek, Espainiak eta Portugalak, Hego Amerika menderatzen zuten. Filmaren istorioa Argentina, Brasil eta Paraguairen arteko mugan 1750ean gertatutako benetako gertaeretan oinarrituta dago, espainiarrek eta portugaldarrek mundua banatu zutenean, baita indiarrek ere, zeinen defentsa bakar jesuitek sustatutako misioen hormak baitziren.

Misioetan, indiar guarniak fede katolikoan trebatzeaz gain, jesuitek berdintasunezko erakunde mota bat gauzatera ere bultzatzen zituzten. Egitura hori Espainiako eta Portugalgo monarkien interesen aurkakoa zen, indiarrek esklabo gisa erabiltzen baitzituzten.

Hautaketa: Amerikako kolonizazioa

Soldier Blue (14)

(Soldado azul)

AEB. 1970. 115'

Zuzendaria: Ralph Nelson

Coloradoko Boluntarioen Erregimentu baten mendekua gurlari txeyenen aurka, hogeita bi soldaduko destakamendu bat suntsitu izanagatik. Azkenean, txeyene herria suntsitu zuten, eta, honekin, emakume eta haurrak (kontatzen diren gertaerak Sand Creekeko sarraskian inspiratuak daude, 1864an gertatu zena). Hala ere, filmaren zatirik handiena txeyenek suntsitutako destakamendutik bizirik atera zen bakarraren eta indiarrek harrapatutako emakume zuri baten arteko harremanean oinarritzen da. Emakume zuri horrek errespetatu eta defendatu egiten ditu, gertatutakoaren errudun bakarrak inbaditzaile zuriak direla argudiatuz.

Broken Arrow

(Flecha rota)

AEB. 1950. 93'

Zuzendaria: Delmer Daves

Western honetan, garaiko filmen topikoa apurtuz, indiarrek modu ezberdinean tratatzen dira, gizatasun eta justizia handiagoz, kolonizazio prozesuak jasaten duen presioa, jazarpena eta mespretxua salatuz.

Dances with Wolves

(Bailando con lobos)

AEB. 1990. 180'

Zuzendaria: Kevin Costner

1860, Estatu Batuetan aldaketa historiko handiko garaia, kolonoak mendebalderantz, indiarren lurraldeetara emigratzen hasi zirenean. Desagertu aurretik azken muga ezagutzeko nahiak bultzatuta, Dunbar teniente bat Sioux indiarrekin harremanetan jarri zen. Horien artean, emakume zuri bat dago, txikitan tribuak adoptatua. Pixkanaka, Dunbarrek eta siouxek elkar errespetatzen eta miresten dute.

Geronimo, an American Legend

(Gerónimo, una leyenda)

AEB. 1993. 115'

Zuzendaria: Walter Hill

Egiazko gertakarietan oinarritua. 1886an, Gerónimo apatxkeen buruak amore eman zuen, 34 gizon, emakume eta haurrekin batera. Filmak Geronimoren borroka kontatzen du bere askatasunak eta bere herriko lurrak defendatzeko.

Tell Them Willie Boy Is Here (18)

(El valle del fugitivo)

AEB. 1969. 98'

Zuzendaria: Abraham Polonsky

Oraindik aitzindariz betetako Amerikan, sheriff batek justiziatik ihes egindako indiar bat jazartzen du. Bere garaian indiarren ikuspuntua islatu eta kezkatzeagatik nabarmendu zen, generoko film gehienetan ez bezala. Abraham Polonsky-ren film bakanetako bat da, eta McCarthy senatari ospetsuaren biktima izanik.

Cheyenne Autumn (13)

(El gran combate)

AEB. 1964. 158'

Zuzendaria: John Ford

Egiazko gertakarietan oinarritua 1868an, hirurehun indiar txeyene modu negargarrian bizi dira, beren lurretatik urrun, erreserba batean gordeta. Pobreziatik ateratzeko, beren buruek erabakitzen dute bidaia luze bati ekitea jatorrizko-belardietaraino. Baina zalditegia haien atzetik ateratzen da, erreserbara itzul daitezen, eta txeyeneen saiakera benetako kalbario bihurtzen da.

The Emerald Forest

(La selva esmeralda)

Erresuma Batua. 1985. 110'

Zuzendaria: John Boorman

Egiazko gertakarietan oinarritua. Tribu amazoniko batek haur bat bahitzen du, presa handi bat eraikitzen lan egiten duen ingeniari baten semea. Urte batzuen buruan, tribuaren biziraupena gero eta konprometituago dago presio kolonizatzailearen ondorioz, baina haurra, jada nerabea, tribu horretako beste kide bat balitz bezala hazita, berriz ere bere aitarekin topo egiten du, baina bien arteko kultura-haserrea gaindiezina dela sentitzen du.

1492: The Conquest of Paradise (13)

(1492: La conquista del paraíso)

Erresuma Batua. 1992. 155'

Zuzendaria: Gertaera errealetan oinarrituta, Kolon Amerikara iritsi zeneko 5. mendeurrena zela eta. Filmak ibilbide bat jarraitzen du, Isabel erreginak enpresak behar zuen laguntza eman, Guanahani uhartera Bahamak iritsi, kolonizazioaren hasiera eta bertako biztanleekin egindako abusuak oinarri hartuta.

At Play in the Fields of the Lord (13)

(Jugando en los campos del señor)

AEB. 1991. 186'

Zuzendaria: Héctor Babenco

Misiolari protestanteen talde bat amazoniar oihanaren sakonenean kokatzen da, indiar bakanduen tribu bat ebanjelizatzeke asmoz. Bitartean, agintaritzak militarrek tribua botatzeko arrazoiren bat bilatzen du, lurraldean dauden baliabideak ustiatzen laguntzeko. Bi ekimen horien emaitzak lazgarriak dira.

El Dorado (13)

Espainia. 1988. 123'

Zuzendaria: Pedro Ursua konkistatzaile espainiarra eta bertako gizonak El Doradoren altxor mitikoaren atzetik doaz. Orinokotik jaisten doazen heinean, haien arteko desadostasunak eta inbidiak traizioen eta hilketen arrasto bat uzten joango dira, bertakoen aurka egiten dituzten abusuez gain.

También la lluvia (7)

Espainia. 2010. 104'

Zuzendaria: Icíar Bollaín

Cristóbal Colóni eta Amerikaren aurkikuntzari buruzko film bat egin nahi dute Sebastianek eta Costak. Cochabamban, Bolivian, grabatzen dute, non multinazional bati ura saldu eta pribatizatzeak herritarren artean halako ondoeza ereiten duen, non Boliviako Uraren Gerra lehertuko den (2000. urteko apirila). Amerika aurkitu eta bostehun urtera, makilek eta harriek berriro aurre egin behar diete armada moderno baten altzairu eta bolborari.

KOLDO MITXELENA Kulturuneak liburu eta ikus-entzunezko material aukera biltzen dituen hainbat interesgune prestatu ditu lehen solairuan «Auschwitzetik harago» zikloan lantzen diren gaietan sakontzea nahi dutenentzat.

Aukera hori aldizka berrituko da, hitzaldien edukiei, eztabaidei eta zinema zikloari laguntzeko. Material hori guztia eta horrekin lotutako beste argitalpen eta berri batzuk gure webgunean eta sare sozialetan kontsulta daitezke.